

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за вересень 2023 року

ЗМІСТ

	Перелік уживаних скорочень	4
I.	Зразкова справа	5
1.1	Про право співробітників Служби судової охорони на нарахування і виплату додаткової винагороди, передбаченої постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану»	5
II.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	7
2.1.	Про нормативи використання питної води підприємствами, які надають послуги з централізованого водопостачання та/або водовідведення	7
2.2.	Про адміністрування акцизного податку	9
III.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав	11
3.1.	Про необхідність дотримання встановлених законодавством вимог для розміщення тимчасових споруд	11
3.2.	Про заборону експлуатації об'єктів, що належать до I-III категорій складності, без прийняття в експлуатацію у встановленому законодавством порядку	14
3.3.	Про право учасника ліквідації ядерних аварій на призначення пенсії зі зниженням пенсійного віку відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»	16
3.4.	Про підставу для вжиття органом Держпродспоживслужби обмежувальних заходів у вигляді заборони надання продукції на ринку	19
IV.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян	22
4.1.	Про умови отримання поліцейським додаткової винагороди під час дії воєнного стану в державі	22
4.2.	Про умови реалізації держслужбовцем категорії «А» права на отримання шести посадових окладів у разі припинення проходження державної служби за ініціативою суб'єкта призначення	24
4.3.	Про межі дії Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» за ознакою територіальності здійснення перевезень	

	небезпечних вантажів	27
4.4.	Про поширення гарантій незалежності прокурора на військовослужбовця, який відряджений до органів прокуратури	29
V.	Процесуальні питання	32
5.1.	Про відсутність у Департаменту архітектури та містобудування міської ради права на звернення до суду з позовом щодо скасування рішення Державної архітектурно-будівельної інспекції України про скасування дії будівельного паспорта забудови земельної ділянки, виданого особі	32

Перелік уживаних скорочень

ДАБІ України	– Державна архітектурно-будівельна інспекція України
Держаудитслужба	– Державна аудиторська служба України
Держпродспоживслужба	– Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів
ДСА України	– Державна судова адміністрація України
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
НАДС	– Національне агентство України з питань державної служби
ПАТ	– Публічне акціонерне товариство
ПК України	– Податковий кодекс України
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю
ТУ ССО	– Територіальне управління Служби судової охорони
Укртрансбезпеки	– Державна служба України з безпеки на транспорті

I. Зразкова справа

1.1. Про право співробітників Служби судової охорони на нарахування і виплату додаткової винагороди, передбаченої постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану»

Співробітники Служби судової охорони мають право на виплату додаткової винагороди як складової їх грошового забезпечення відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану», а відтак відмова Територіального управління Служби судової охорони у виплаті такої винагороди з підстави відсутності відповідних бюджетних асигнувань порушує гарантоване статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод право особи мирно володіти своїм майном

6 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду ухвалив зразкове рішення у справі № 260/3564/22, яке Велика Палата Верховного Суду постановою від 21 вересня 2023 року залишила без змін і яке набрало законної сили. Цим рішенням Верховний Суд задовольнив позов особи до Територіального управління Служби судової охорони у Закарпатській області (далі – ТУ ССО, відповідач), Державної судової адміністрації України (далі – ДСА України), за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача – Служби судової охорони (далі – ССО), про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач, який є співробітником Служби судової охорони, звернувся до відповідача з рапортом про виплату йому додаткової винагороди, передбаченої постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» (далі – Постанова № 168). Листом від 19 вересня 2022 року ТУ ССО повідомило особу, що в затвердженому ДСА України кошторисі на 2022 рік та, відповідно, кошторисах територіальних управлінь Служби, видатки на виплату такої винагороди не передбачені, у зв'язку з чим її виплата з 24 лютого 2022 року не проводилася. Також в листі зазначалось, що накази ТУ ССО про виплату співробітникам додаткової винагороди будуть видані після надходження відповідних бюджетних асигнувань. Відтак, ненарахування і невиплата зазначеної додаткової винагороди стали предметом позову у цій зразковій справі.

ОЦІНКА СУДУ

Колегія суддів виходить з того, що встановлена Постановою № 168 додаткова винагорода є складовою грошового забезпечення співробітників ССО, обов'язок виплачувати яку на період дії воєнного стану в Україні взяла на себе держава.

У первинній редакції Постанови № 168 розмір додаткової винагороди для співробітників ССО, крім тих із них, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, перебуваючи безпосередньо в районах у період здійснення зазначених заходів, був визначений у фіксованому розмірі – 30000 гривень щомісячно. Водночас, з урахуванням змін до Постанови № 168, внесених Кабінетом Міністрів України постановою від 7 липня 2022 року № 793 (далі – Постанова № 793), розмір цієї додаткової винагороди визначений у граничному розмірі «до 30000 гривень пропорційно в розрахунку на місяць». Проте в обох зазначених постановах Кабінету Міністрів України (№ 168 і № 793) передбачено, що вони набирають чинності з дня їх опублікування та застосовуються з 24 лютого 2022 року.

Зміст внесених Постановою № 793 змін до Постанови № 168 в частині визначення розміру додаткової винагороди «до 30000 гривень пропорційно в розрахунку на місяць» замість «30000 гривень щомісячно» не свідчить про те, що такі зміни вплинули на розмір додаткової винагороди, адже за загальним правилом заробітна плата (грошове забезпечення) виплачується щомісячно за фактично відпрацьований час, тому визначена Урядом «пропорційність» із прив'язкою до місячного періоду фактично передбачає виплату додаткової винагороди в розмірі 30000 гривень на місяць за умови відпрацювання норми робочого часу відповідного місяця.

Правило щодо пропорційності розміру грошового забезпечення співробітників ССО до виконаної норми праці закріплено й у пункті 14 Порядку виплати грошового забезпечення співробітникам Служби судової охорони, затвердженого наказом Державної судової адміністрації України від 26 серпня 2020 року № 384 (далі – Порядок № 384), згідно з яким при виплаті співробітникам грошового забезпечення за неповний місяць розмір виплати за кожний календарний день визначається шляхом ділення сум щомісячних основних, додаткових видів грошового забезпечення та премії за повний місяць на кількість календарних днів у місяці, за який здійснюється виплата.

Верховний Суд зауважив, що вказані зміни у правовому регулюванні спірних правовідносин не змінили обсягу права позивача на отримання додаткової винагороди в розмірі 30000 грн на місяць, передбаченому Постановою № 168 у первинній редакції, тому відхиляє доводи позивача щодо недопустимості застосування Постанови № 793 для вирішення цього спору.

Визначення в пункті 7 Порядку і умов виплати співробітникам Служби судової охорони додаткової винагороди на період дії воєнного стану, затвердженого наказом ДСА України від 31 жовтня 2022 року № 396 (далі – Порядок № 396), розмірів додаткової винагороди співробітникам ССО за певними критеріями виходить за межі наданих ДСА України повноважень, оскільки вона уповноважена затверджувати

виключно порядок його виплати. Водночас за імперативною нормою частини другої статті 165 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон №1402-VIII) розмір грошового забезпечення співробітників ССО встановлюється Кабінетом Міністрів України. Відтак, Велика Палата Верховного Суду висувала, що наявність у ДСА України права встановлювати «порядок і умови виплати додаткової винагороди, а також одноразової грошової допомоги» не є тотожним праву встановлювати «розміри додаткових винагород».

При цьому відмова ТУ ССО у виплаті позивачу додаткової винагороди як однієї зі складових його грошового забезпечення з підстави відсутності відповідних бюджетних асигнувань, виходячи з прецедентної практики Європейського суду з прав людини, порушує гарантоване статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних прав особи мирно володіти своїм майном, оскільки доки відповідні правові норми, що передбачають певні виплати, є чинними, органи державної влади не можуть свідомо відмовляти у цих виплатах.

Таким чином, Верховний Суд дійшов висновку, що позов особи підлягає задоволенню шляхом визнання протиправною бездіяльності ТУ ССО щодо ненарахування і невиплати їй додаткової винагороди, передбаченої Постановою № 168, та зобов'язання ТУ ССО нарахувати і виплатити позивачу вказану додаткову винагороду в розмірі 30000 грн на місяць (за умови відпрацювання норми робочого часу відповідного місяця), починаючи з 24 лютого 2022 року.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 6 квітня 2023 року у справі № 260/3564/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110064913>

Детальніше з текстом постанови Великої Палати Верховного Суду від 21 вересня 2023 року у справі № 260/3564/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114021133>

II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

2.1. Про нормативи використання питної води підприємствами, які надають послуги з централізованого водопостачання та/або водовідведення

Платник не може вплинути на розмір понаднормативного споживання води, виникнення якого не залежить від платника та не може збільшити вартість води, що споживає населення в разі відсутності лічильників, оскільки тариф на питну воду для населення відповідно до статті 8 Закону України «Про природні монополії», статей 5 та 6 Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг

07 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Західного міжрегіонального

управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 25 січня 2021 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 08 червня 2021 року у справі № 1.380.2019.001996 (провадження № К/9901/25159/21) за позовом Львівського міського комунального підприємства «Львівводоканал» до Офісу великих платників податків Державної податкової служби про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки встановив перевищення платником фактичних технологічних витрат води над нормативними технологічними витратами. Суми понаднормових витрат води під час водопостачання були використані в операціях, які не є господарською діяльністю платника, оскільки суми понаднормових витрат води не були передбачені нормативними документами, поточними індивідуальними технологічними нормативами використання питної води для платника. Платник указав, що в контролюючого органу під час перевірки не було жодних зауважень щодо правильності визначення витрат, собівартості послуг з водопостачання та водовідведення. Усі витрати платника на виробництво (забір, очищення та постачання води) послуг з централізованого водопостачання були понесені в результаті господарської діяльності.

Львівський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник не може вплинути на розмір понаднормативного споживання води, оскільки його виникнення не залежить від платника та не може збільшити вартість води, що споживає населення в разі відсутності лічильників, оскільки тариф на питну воду для населення відповідно до статті 8 Закону України «Про природні монополії», статей 5 та 6 Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Платник не може вплинути на розмір понаднормативного споживання води, виникнення якого не залежить від платника та не може збільшити вартість води, що споживає населення в разі відсутності лічильників, оскільки тариф на питну воду для населення відповідно до статті 8 Закону України «Про природні монополії», статей 5 та 6 Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг.

Понаднормативні втрати води, які виникли у платника, є такими, що виникли під час здійснення господарської діяльності з водопостачання, тобто втрати мають виробничий характер. Якщо контролюючий орган не надав доказів щодо виникнення у платника втрат води внаслідок її використання з іншою метою, ніж у межах

господарської діяльності, то відсутні підстави для обмеження витрат платника, що підлягають урахуванню під час визначення об'єкта оподаткування податками на прибуток та на додану вартість згідно з чинними нормативами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 вересня 2023 року у справі № 1.380.2019.001996 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113308333>.

2.2. Про адміністрування акцизного податку

Під поняттям реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів необхідно розуміти продаж пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їхнього особистого некомерційного використання, незалежно від форми розрахунків, зокрема на розлив у ресторанах, кафе, барах, інших об'єктах громадського харчування, а також фізичний відпуск з автозаправної станції та/або автомобільної газозаправної станції товарів, зазначених у підпункті 215.3.4 пункту 215.3 статті 215 Податкового кодексу України, попри форму розрахунків. Об'єктом оподаткування акцизним податком є будь-який фізичний відпуск пального через АЗС незалежно від умов такого відпуску та форми розрахунку (готівкою або у безготівковій формі)

11 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Вінницької об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної податкової служби у Вінницькій області як відокремленого підрозділу Державної податкової служби на постанову Волинського окружного адміністративного суду від 04 жовтня 2016 року й ухвалу Львівського апеляційного адміністративного суду від 16 січня 2017 року у справі № 803/1135/16 (провадження № К/9901/40739/18) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Вог Рітейл» до Вінницької об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Вінницькій області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки встановив, що під час відпуску нафтопродуктів через мережу АЗС здійснюється розрахункова операція, дата якої є датою виникнення податкових зобов'язань щодо реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі нафтопродуктів як підакцизних товарів. На переконання податкового органу, через мережу АЗС здійснюється лише роздрібний продаж нафтопродуктів кінцевому споживачеві і такі операції є об'єктом оподаткування акцизним податком. Платник не погодився з висновками контролюючого органу, оскільки під час відпуску нафтопродуктів через мережу АЗС проводились не лише операції з продажу пального як кінцевим споживачам для їхнього особистого некомерційного використання, а й операції з реалізації суб'єктам

господарювання нафтопродуктів з метою комерційного або виробничого використання, що не є об'єктом оподаткування акцизним податком.

Волинський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Львівського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що об'єктом оподаткування акцизним податком є операції з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, обов'язковою умовою якої є передання цих товарів безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їхнього особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків. Продаж нафтопродуктів через колонки АЗС за оптовими договорами не є роздрібною торгівлею нафтопродуктами. Відпуск платником нафтопродуктів шляхом передавання покупцям на підставі раніше придбаних карток на пальне, талонів та смарткарток – не є роздрібною торгівлею нафтопродуктами та не підпадає під визначення розрахункової операції як підстави виникнення податкових зобов'язань щодо реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення та відмовивши в задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Через мережу АЗС здійснюється роздрібний продаж нафтопродуктів, оскільки відпуск пального відбувається через паливо-, масло- та газороздавальні колонки кінцевому споживачу. Реалізація пального через мережу АЗС у роздріб кінцевому споживачу відповідає належному виду реалізації для некомерційного використання.

Дата здійснення розрахункової операції через мережу АЗС є датою виникнення податкових зобов'язань щодо реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (нафтопродуктів) згідно з пунктом 216.9 статті 216 ПК України.

Такі операції оподатковуються акцизним податком відповідно до підпункту 213.1.9 пункту 213.1 статті 213 ПК України, незалежно від форми розрахунків за пальне, яке відпускається, та підстав для відпуску. Податкові зобов'язання зі сплати акцизного податку з роздрібною продажу підакцизних товарів виникають в особи, яка здійснює відпуск нафтопродуктів з колонок через мережу АЗС безпосередньо споживачам, незалежно від умов продажу нафтопродуктів під час здійснення розрахункових операцій та від форми розрахунку за них (готівкою або у безготівковій формі).

Законодавство встановлює можливість розрахунку за придбані в роздріб нафтопродукти як у готівковій формі, так і з використанням відомостей на відпуск, талонів, платіжних карток, смарткарток (паливних карток). Об'єктом оподаткування акцизним податком є будь-який фізичний відпуск пального через АЗС, незалежно від умов такого відпуску та форми розрахунку (готівкою або у безготівковій формі).

На користь такого висновку свідчить також змістове уточнення законодавцем правового регулювання питання щодо сплати акцизного податку з роздрібною продажу підакцизних товарів (пального) Законом України від 24 грудня 2015 року №909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних

надходжень у 2016 році» яким, не змінюючи попереднього правового регулювання, уточнено підпункт 14.1.212, відповідно до якого визначено, що реалізацією суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів слід вважати продаж пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їхнього особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків, зокрема на розлив у ресторанах, кафе, барах, інших об'єктах громадського харчування, а також фізичний відпуск з автозаправної станції та/або автомобільної газозаправної станції товарів, зазначених у підпункті 215.3.4 пункту 215.3 статті 215 ПК України, попри форму розрахунків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 вересня 2023 року у справі № 803/1135/16 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113370249>.

III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

3.1. Про необхідність дотримання встановлених законодавством вимог для розміщення тимчасових споруд

Розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності повинне відповідати усім вимогам закону, містобудівної документації, будівельним, санітарним, протипожежним, екологічним та іншим нормам, державним стандартам і правилам, локальним нормативно-правовим актам органів місцевого самоврядування та іншим актам, дотримання яких вимагається під час перевірки намірів замовника щодо розташування таких споруд.

Відповідність намірів замовника щодо розташування тимчасових споруд вищезгаданим нормативам безперервно повинна бути забезпечена і зберігатись починаючи з моменту звернення зацікавленої особи за отриманням дозвільного документа у вигляді паспорта прив'язки і в подальшому, під час вирішення питання про його оформлення (видачу), переоформлення та продовження строку дії, упродовж усього часу розміщення тимчасових споруд.

Недотримання встановлених законодавством вимог до розміщення тимчасових споруд погіршує умови для життєдіяльності територіальної громади в цілому та кожного її члена окремо, може загрожувати протипожежній, санітарній та екологічній безпеці тощо, негативно впливає на безпечні для життя і здоров'я умови перебування на території відповідного населеного пункту, створює ризики настання аварій, інших надзвичайних ситуацій

12 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу заступника керівника Полтавської обласної прокуратури на постанову Другого апеляційного

адміністративного суду від 2 березня 2023 року у справі № 440/7212/21 за позовом керівника Полтавської окружної прокуратури в інтересах держави до Полтавської міської ради, Управління з питань містобудування та архітектури виконавчого комітету Полтавської міської ради, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача - Товариство з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ) «Салтівський м'ясокомбінат», про визнання протиправними та скасування пунктів 1, 2, 4 рішення Полтавської міської ради від 19.03.2021 «Про розміщення тимчасових споруд для здійснення підприємницької діяльності» в частині продовження ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат» розміщення тимчасової споруди для здійснення підприємницької діяльності на території м. Полтава, продовження ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат» дії особистих строкових земельних сервітутів та паспортів прив'язки на наступні тимчасові споруди (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат» звернулося до виконавчого комітету Полтавської міської ради із заявою щодо можливості подальшого розміщення стаціонарних тимчасових споруд: торговельного павільйону № 1 по вул. Європейська, поруч із зупинкою громадського транспорту «Медакадемія» та торговельного павільйону № 1, по вул. Миру, 7 у місті Полтава.

19.03.2021 Полтавська міська рада прийняла рішення «Про розміщення тимчасових споруд для здійснення підприємницької діяльності на території м.Полтава», пунктом 1 якого продовжено розміщення тимчасових споруд для здійснення підприємницької діяльності на території м. Полтава, згідно з додатком 1 - на 5 років; пунктом 2 рішення замовникам, зазначеним в додатку 1 до цього рішення, продовжено дію особистого строкового земельного сервітуту на раніше сформовані земельні ділянки з оформленням відповідних договорів у встановленому порядку; пунктом 4 рішення зобов'язано замовників, зазначених в додатку 1 до цього рішення, в Управлінні з питань містобудування та архітектури продовжити термін дії оформлених паспортів прив'язки.

Не погодившись з пунктами 1, 2, 4 рішення відповідача в частині продовження ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат» розміщення тимчасової споруди для здійснення підприємницької діяльності на території міста Полтава, продовження ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат» дії особистого строкового земельного сервітуту та паспортів прив'язки на тимчасові споруди згідно з додатком 1 до рішення, керівник Полтавської окружної прокуратури Полтавської області звернувся до суду з цим позовом в інтересах держави в особі територіальної громади міста Полтави.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено.

Апеляційний адміністративний суд постановою скасував рішення суду першої інстанції; ухвалив нове рішення - про відмову у задоволенні позовних вимог.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, а рішення суду першої інстанції залишив в силі.

ОЦІНКА СУДУ

Тимчасова споруда для провадження підприємницької діяльності є елементом благоустрою, розміщення якої має відповідати, у тому числі, Єдиним правилам ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, правил користування ними та охорони, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.1994 № 198 (далі - Єдині правила) та здійснюватися на підставі дозвільного документу - паспорта прив'язки, який видає (продовжує строк дії) відповідний орган з дотриманням вимог вищевказаної постанови.

Це означає, що розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності повинне відповідати усім вимогам закону, містобудівної документації, будівельним, санітарним, протипожежним, екологічним та іншим нормам, державним стандартам і правилам, локальним нормативно - правовим актам органів місцевого самоврядування та іншим актам, дотримання яких вимагається під час перевірки намірів замовника щодо розташування таких споруд.

Відповідність намірів замовника щодо розташування тимчасових споруд вищезгаданим нормативам безперервно повинна бути забезпечена і зберігатись починаючи з моменту звернення зацікавленої особи за отриманням дозвільного документа у вигляді паспорта прив'язки і в подальшому, під час вирішення питання про його оформлення (видачу), переоформлення та продовження строку дії, упродовж усього часу розміщення тимчасових споруд.

Недотримання встановлених законодавством вимог до розміщення тимчасових споруд погіршує умови для життєдіяльності територіальної громади в цілому та кожного її члена окремо, може загрожувати протипожежній, санітарній та екологічній безпеці тощо, а у спірних правовідносинах - безпеці учасників дорожнього руху та відвідувачів таких споруд, негативно впливає на безпечні для життя і здоров'я умови перебування на території відповідного населеного пункту, створює ризики настання аварій, інших надзвичайних ситуацій.

Так, згідно із пунктом 20 Єдиних правил у межах смуги відчуження автомобільних (позаміських) доріг і червоних ліній міських вулиць і доріг забороняється: розташовувати будь-які споруди або об'єкти без погодження з власниками автомобільних доріг та уповноваженим підрозділом Національної поліції.

Пунктом 26 Єдиних правил встановлено, що розміщення малих архітектурних форм провадиться за дозволами, що видаються: в межах червоних ліній міських вулиць і доріг - відповідними виконавчими органами міських рад, а у м. Києві та Севастополі міськими державними адміністраціями відповідно до підпункту 9.3 ДБН А 2.2-3-97 за погодженням з уповноваженим підрозділом Національної поліції, дорожньо-експлуатаційними та іншими заінтересованими організаціями.

Відповідно до пункту 27 Єдиних правил у населених пунктах малі архітектурні форми (крім кіосків для продажу проїзних квитків на зупинках громадського транспорту) розміщуються за межею тротуару, пішохідних доріжок, алей на відстані не менше ніж 1 метр, але не ближче ніж 5 метрів до проїзної частини доріг і вулиць.

Відтак, дотримання встановленого законом порядку провадження підприємницької діяльності у тимчасових спорудах на території відповідної

адміністративно-територіальної одиниці становить публічний (суспільний) інтерес її громади, обов'язок захисту якого покладено насамперед на представницький орган місцевого самоврядування - ту чи іншу раду, а також на створювані нею органи.

У справі, яка розглядається судами попередніх інстанцій встановлено, що Управління патрульної поліції в Полтавській області погодження на розміщення торговельних павільйонів ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат» за адресами, вказаними у паспортах прив'язки, не надавалось та такі торговельні павільйони розміщені на відстані ближче ніж 5 м до проїзної частини доріг та вулиць.

Таким чином Полтавська міська рада та утворений нею орган - Управління містобудування, продовжуючи ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат» строк розміщення тимчасових споруд та строк дії паспорту прив'язки, не звернули увагу на відсутність погодження місця розташування споруд з власниками автомобільних доріг та уповноваженим підрозділом Національної поліції, як того вимагає пункт 20 Єдиних правил.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 вересня 2023 року у справі № 440/7212/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113405916>

3.2. Про заборону експлуатації об'єктів, що належать до I-III категорій складності, без прийняття в експлуатацію у встановленому законодавством порядку

Право на виконання будівельних робіт на об'єктах, що належать до I-III категорій складності, виникає у суб'єкта містобудування після реєстрації декларації про початок виконання будівельних робіт, при цьому під час будівництва об'єкта архітектури має бути забезпечено здійснення авторського та технічного нагляду. Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що належать до I-III категорій складності здійснюється шляхом реєстрації органом державного архітектурно-будівельного контролю декларації про готовність об'єкта до експлуатації та експлуатація закінчених будівництвом об'єктів, не прийнятих (якщо таке прийняття передбачено законодавством) в експлуатацію, забороняється

13 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Приватного підприємства «Колібрис» та Державної архітектурно-будівельної інспекції України на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 12 липня 2018 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 06 лютого 2019 року у справі № 826/17233/14 за позовом Приватного підприємства «Колібрис» до Державної архітектурно-будівельної інспекції України про визнання протиправними та скасування постанов Департаменту ДАБІ у місті Києві від 23.10.2014 про накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, та припису від 09.10.2014 про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Інспекцією державного архітектурно - будівельного контролю у місті Києві проведено позапланову перевірку дотримання вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, державних норм, державних стандартів і правил ПП "Колібрис" щодо об'єкта на траспротній розв'язці на вул. Гната Юри та 50-річчя Жовтня у Святошинському районі міста Києва (2-х поверхова будівля, одноповерховий ряд торгівельних павільйонів, два окремо стоячих торгівельних павільйони).

За результатами перевірки складено акт перевірки дотримання вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил від 09.10.2014, яким встановлено, що зазначені об'єкти будівництва експлуатуються без прийняття в експлуатацію у встановленому законодавством порядку, чим порушено частину восьмої статті 39 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (далі – Закон № 3038-VI).

За результатами розгляду матеріалів справи про правопорушення у сфері містобудівної діяльності відповідачем винесено постанови про накладення штрафу а правопорушення у сфері містобудівної діяльності.

Не погоджуючись з законністю припису та постановами про накладення штрафу, вважаючи їх протиправними та такими, що підлягають скасуванню, ПП «Колібрис» звернулось з цим позовом до суду. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що об'єкти, відносно яких здійснювалась перевірка є тимчасовими спорудами розміщення яких здійснено відповідно до Закону України 06.09.2005 № 2807-IV «Про благоустрій населених пунктів» та на які дія вимог статті 39 Закону № 3038-VI не поширюється.

Рішенням окружного адміністративного суду, яке залишене без змін постановою апеляційного адміністративного суду адміністративний позов задоволено частково.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Проаналізувавши положення пункту 2 частини першої та частини другої статті 34, частини першої статті 36, частин першої та восьмої статті 39 Закону № 3038-VI, статті 11 Закону України 20.05.1999 № 687-XIV «Про архітектурну діяльність» (далі – Закон № 687-XIV), пункту 2 Порядку здійснення авторського нагляду під час будівництва об'єкта архітектури затвердженого Постановою КМУ від 11 липня 2007 року № 903 (далі – Порядок №903), Верховний Суд дійшов висновку, що право на виконання будівельних робіт на об'єктах, що належать до I - III категорій складності, виникає у суб'єкта містобудування після реєстрації декларації про початок виконання будівельних робіт, при цьому під час будівництва об'єкта архітектури має бути забезпечено здійснення авторського та технічного нагляду. Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що належать до I - III категорій складності здійснюється шляхом реєстрації органом державного архітектурно-будівельного контролю декларації про готовність об'єкта до експлуатації

та експлуатація закінчених будівництвом об'єктів, не прийнятих (якщо таке прийняття передбачено законодавством) в експлуатацію, забороняється.

Судами встановлено, що двоповерхова будівля відповідає класу відповідальності СС2 та III категорії складності.

Під час касаційного розгляду справи позивачем не наведено спростувань вказаних обставин та висновків.

Враховуючи, що ПП «КОЛІБРІС» не спростовано висновків про порушення ним частини першої статті 34, частини восьмої статті 39 Закону № 3038-VI, статті 11 Закону № 687-XIV, пункт 2 Порядку №903, колегія суддів Верховного Суду погодилась з висновками судів попередніх інстанцій щодо законності постанов Департаменту ДАБІ у місті Києві про накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності від 23.10.2014.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 вересня 2023 року у справі № 826/17233/14 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113437659>

3.3. Про право учасника ліквідації ядерних аварій на призначення пенсії зі зниженням пенсійного віку відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»

Законодавством не передбачено переліку документів, які повинна подати особа, яка є учасником ліквідації ядерних аварій для підтвердження особливого статусу, що надає їй право на призначення пенсії відповідно до норм статті 55 Закону України від 28.02.1991 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

З часу набрання чинності Законом України від 21.04.2016 № 1339-VIII «Про внесення змін до Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" щодо усунення дискримінаційного ставлення до громадян, які брали участь у ліквідації наслідків інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях та військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї» Пенсійний фонд України не врегулював питання щодо документів, необхідних для призначення (перерахунку) пенсій на підставі статті 55 Закону 796-XII.

Відсутність механізму реалізації права, передбаченого законом, зокрема, щодо переліку документів, необхідних для призначення пенсії, не може бути підставою для позбавлення чи обмеження цього права.

Аналіз положень пункту 3 частини першої статті 9, частини четвертої статті 14 Закону України від 28.02.1991 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», пунктів 1, 4 Порядку віднесення громадян із числа тих, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї або постраждали за інших обставин від радіаційного опромінення не з власної вини, до відповідних категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.1992

№ 674, дає підстави для висновку, що особа, яка брала участь у ліквідації ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, прирівнюється за правовим статусом до учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС відповідної категорії, а отже має рівні права та пільги, якщо інше не встановлено законом

21 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 19 січня 2022 року у справі № 280/6884/21 за позовом ОСОБА_1 до Головного управління Пенсійного фонду України в Запорізькій області, третя особа - Головне управління Пенсійного фонду України в Вінницькій області про визнання протиправними та скасування рішень відповідача від 17.06.2021 та від 07.07.2021 про відмову в переведенні з пенсії по інвалідності на пенсію за віком згідно Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач має статус учасника ліквідації ядерних аварій (категорія 3), що підтверджується копією посвідчення, виданого 15.08.2019.

У посвідченні зазначено, що позивач має право на пільги і компенсації, встановлені Законом для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

У червні 2021 позивач звернувся до органу Пенсійного фонду України із заявою про переведення його з пенсії по інвалідності на пенсію згідно Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 № 796-XII (далі - Закон № 796-XII).

Рішенням від 17.06.2021 відповідач відмовив позивачу в призначенні пенсії за віком зі зниженням пенсійного віку, оскільки стаття 55 Закону № 796-XII передбачає зменшення пенсійного віку для осіб, які працювали або проживали на території радіоактивного забруднення. Перелік населених пунктів, віднесених до зон радіоактивного забруднення, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.1991 № 106. З контексту рішення вбачається висновок, що позивач цим вимогам не відповідає.

У липні 2021 року позивач повторно звернувся до пенсійного органу із заявою про перерахунок пенсії, а саме перехід на пенсію за віком, надавши документи на підтвердження того, що він дійсно приймав участь у ліквідації наслідків ядерних аварій, а саме: посвідчення учасника ліквідації ядерних аварій; довідку про безпосередню участь в підземних випробуваннях ядерної зброї на Семіпалатинському полігоні в 1988 році; архівну довідку про місце дислокації військової частини; архівну довідку щодо відомостей про безпосередню участь військової частини; архівну довідку щодо характеру виконуваних робіт особовим складом військової частини та періоду проходження служби.

Рішенням від 07.07.2021 відповідач відмовив у призначенні пенсії за віком відповідно до статті 55 Закону № 796-XII у зв'язку з відсутністю підтверджуючих первинних документів.

Не погоджуючись з таким висновком пенсійного органу, позивач звернувся до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено частково.

Постановою апеляційного адміністративного суду рішення окружного адміністративного суду скасовано та прийнято нове - про відмову у задоволенні позовних вимог.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове судове рішення – про часткове задоволення позову.

ОЦІНКА СУДУ

Ключовими питаннями, щодо яких виник спір, є (1) право позивача, як учасника ліквідації ядерних аварій, на пенсію із зниженням пенсійного віку згідно статті 55 Закону № 796-XII, а також (2) достатність документів для призначення такої пенсії.

Вирішуючи перше питання, на підставі аналізу положень пункту 3 частини першої статті 9, частини четвертої статті 14 Закону України від 28.02.1991 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», пунктів 1, 4 Порядку віднесення громадян із числа тих, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї або постраждали за інших обставин від радіаційного опромінення не з власної вини, до відповідних категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.1992 № 674, , Верховний Суд дійшов висновку, що особа, яка брала участь у ліквідації ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, прирівнюється за правовим статусом до учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС відповідної категорії, а отже має рівні права та пільги, якщо інше не встановлено законом.

У пункті першому частини першої статті 55 Закону № 796-XII передбачено право на пенсію із зменшенням пенсійного віку окремим категоріям учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Зазначені у пункті 1 частини першої статті 55 Закону № 796-XII особи відповідають ознакам учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС третьої категорії, до якої прирівняний позивач.

З огляду на це, позивач, який понад два роки (1987 - 1989) служив на Семіпалатинському полігоні у зоні підвищеного радіаційного ризику, в силу прирівняння його за статусом до учасників ліквідації аварії на ЧАЕС, має право на пенсію із зменшенням пенсійного віку.

Верховний Суд звернув увагу на те, що наявність у позивача посвідчення учасника ліквідації ядерних аварій, а не учасника ліквідації аварії на ЧАЕС чи потерпілого, не має значення для вирішення спору, оскільки їх правовий статус, в аспекті права на пенсію із зниженням віку, є однаковим. Інший підхід призвів би до дискримінації учасників ліквідації ядерних аварій порівняно з учасниками ліквідації аварії на ЧАЕС.

Вирішуючи друге питання (щодо переліку документів достатніх для призначення пенсій на підставі частини першої статті 55 Закону № 796-XII), Верховний Суд зазначив, що законодавством не передбачено переліку документів, які повинна подати особа, яка є учасником ліквідації ядерних аварій для підтвердження особливого статусу, що надає їй право на призначення пенсії відповідно до норм статті 55 Закону № 796-XII.

З часу набрання чинності Законом України від 21.04.2016 № 1339-VIII «Про внесення змін до Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" щодо усунення дискримінаційного ставлення до громадян, які брали участь у ліквідації наслідків інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях та військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї» Пенсійний фонд України не врегулював питання щодо документів, необхідних для призначення (перерахунку) пенсій на підставі статті 55 Закону № 796-XII.

Відсутність механізму реалізації права, передбаченого законом, зокрема, щодо переліку документів, необхідних для призначення пенсії, не може бути підставою для позбавлення чи обмеження цього права.

За таких обставин причини відмови відповідача (у наданих документах не відображено відомості про безпосередню участь у ядерних випробуваннях особового складу військової частини, в якій проходив службу заявник; немає даних про характер виконуваних робіт особовим складом військової частини; не вказано період перебування в зоні підземних випробувань ядерної зброї та характер виконуваних робіт) не мають правових підстав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 вересня 2023 року у справі № 280/6884/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113635618>

3.4. Про підставу вжиття органом Держпродспоживслужби обмежувальних заходів у вигляді заборони надання продукції на ринку

За змістом статті 28 Закону України 2 грудня 2010 року № 2735-VI «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» такий вид обмежувальних заходів, як заборона надання продукції на ринку, може бути застосовано виключно, якщо буде встановлено, що продукція становить серйозний ризик.

Поряд з цим, за змістом статей 23, 24 Закону № 2735-VI у разі якщо є підстави вважати, що продукція є небезпечною, становить ризик та/або не відповідає встановленим вимогам, відбір та експертиза (випробування) зразків продукції є обов'язковими.

Таким чином, зробити висновок про те, що продукція становить ризик, а відтак і заборонити надання такої продукції на ринку, можна лише після проведення відбору та експертизи зразків продукції

25 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю "Т-Стиль" на постанову Вінницького апеляційного адміністративного суду від 14 травня 2018 року у справі № 822/3272/17 за позовом ТОВ "Т-Стиль" до Головного управління Держпродспоживслужби в Одеській області про визнання протиправними та скасування рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів від 31.08.2017 та постанови про накладення штрафних санкцій від 19.09.2017.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

30.08.2017 посадові особи Головного управління Держпродспоживслужби в Одеській області на підставі наказу від 22.08.2017 та направлення від 22.08.2017 провели планову виїзну перевірку характеристик продукції - дитячого одягу за адресою розповсюджувача продукції.

Під час проведення вказаної перевірки відповідач здійснив дослідження продукції виробництва ТОВ "Т-Стиль" ТМ "GOLDI" за результатами якого склав акт перевірки характеристик продукції від 31.08.2017, де було відображено встановлені під час перевірки порушення пункту 1 частини 8 Закону України від 2 грудня 2010 року №2736-VI «Про загальну безпечність нехарчових продуктів» (далі - Закон № 2736-VI), пункту 3.1, 3.16 Державних санітарних норм та правил «Матеріали та вироби текстильні, шкіряні і хутрові. Основні гігієнічні вимоги», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.12.2012 року №1138, пункту 5.13 ДСТУ 4519:2006, пункту 12 ГОСТ 10581-91, пункту 5.4 ДСТУ ГОСТ 25295:2005.

Зокрема, перевіряючими встановлено, що виробником введено в обіг дитячий одяг, який не відповідає вимогам безпечності продукції, а саме: одяг другого шару (позиції 2, 3) для дітей віком від 0 до 3 років містить вкладення хімічних волокон більше ніж 10%; одяг дитячий другого шару (позиція 1) для дітей віком від 3 до 7 років, не містить натуральних волокон; на продукції (позиція 4) відсутній товарний вшивний ярлик, в якому зазначаються відомості про склад; а саме згідно вимог нормативно-правових документів товарний ярлик повинен знаходитись на: середині горловини спинки, петлі застібки або борту виробу, боковому шві або шві спинки на відстані 10-15 см від низу виробу; низу виробу (вшивний ярлик на продукції взагалі відсутній).

На підставі акту перевірки від 31.08.2017 відповідач прийняв рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів від 31.08.2017, яким заборонив надання вказаної продукції на ринку.

Також, відповідачем винесено постанову про накладення штрафних санкцій від 19.09.2017, якою застосовано до позивача штрафні санкції у розмірі 25500,00 грн.

Не погодившись із вказаними рішенням та постановою, позивач звернувся до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено.

Постановою апеляційного адміністративного суду рішення окружного адміністративного суду скасовано. Ухвалено нове рішення про відмову в задоволенні позову.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, а рішення суду першої інстанції залишив в силі.

ОЦІНКА СУДУ

Згідно частиною першою статті 28 Закону України від 02.12.2010 № 2735-VI «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» в редакції, чинній станом на час виникнення спірних правовідносин (далі – Закон № 2735-VI) якщо орган ринкового нагляду встановив, що продукція становить серйозний ризик, він невідкладно вимагає відповідно до методики вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів, затвердженої Кабінетом Міністрів України, від відповідного суб'єкта господарювання вилучити таку продукцію з обігу та/або відкликати її чи забороняє надання такої продукції на ринку.

Статтею 29 Закону № 2735-VI передбачено обмежувальні (корегувальні) заходи щодо продукції, яка не відповідає встановленим вимогам, у тому числі в разі формальної невідповідності, серед яких відсутні такі обмежувальні заходи, як заборона надання продукції на ринку.

Таким чином, Законом № 2735-VI розмежовано види обмежувальних закладів, які можуть бути застосовані щодо продукції, яка становить серйозний ризик, і щодо продукції, яка не відповідає встановленим вимогам, у тому числі в разі формальної невідповідності.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що підставою для винесення оскаржуваного рішення слугувало те, що відповідач, під час проведення перевірки, дійшов висновку, що позивачем введено в обіг небезпечну нехарчову продукцію, а саме: виробником введено в обіг дитячий одяг, який не відповідає вимогам безпечності продукції.

При цьому, за наслідками перевірки відповідач вжив обмежувальні заходи у вигляді заборони надання продукції на ринку.

Водночас, за змістом статті 28 Закону № 2735-VI такий вид обмежувальних заходів, як заборона надання продукції на ринку, може бути застосовано виключно, якщо буде встановлено, що продукція становить серйозний ризик.

Поряд з цим, за змістом статей 23, 24 Закону № 2735-VI у разі якщо є підстави вважати, що продукція є небезпечною, становить ризик та/або не відповідає встановленим вимогам, відбір та експертиза (випробування) зразків продукції є обов'язковими.

Таким чином, зробити висновок про те, що продукція становить ризик, а відтак і заборонити надання такої продукції на ринку, можна лише після проведення відбору та експертизи зразків продукції.

Однак, як встановлено судами попередніх інстанцій, відбір та експертиза (випробування) зразків продукції відповідачем не проводились.

Верховний Суд зазначив, що за таких обставин, суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку щодо протиправності оскаржуваного рішення та задовольнив позовні вимоги.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 вересня 2023 року у справі № 822/3272/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113738508>

IV. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

4.1. Про умови отримання поліцейським додаткової винагороди під час дії воєнного стану в державі

Системний і цільовий способи тлумачення пункту 1 Постанови №168 у його взаємозв'язку з нормами статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» і приписами Указів Президента України від 24 лютого 2022 року №64 «Про введення воєнного стану в Україні» та №69 «Про загальну мобілізацію» дає підстави для висновку, що додаткова винагорода є видом грошового забезпечення поліцейського, яке виплачується йому за період проходження служби під час дії воєнного стану. Ця винагорода має тимчасовий характер, а її виплата зумовлена виконанням службових обов'язків в обставинах військової агресії російської федерації проти України. Тому статус поліцейського сам по собі автоматично не забезпечує особі права на отримання додаткової винагороди.

Обставини, які унеможливають нарахування й виплати поліцейському зазначеної винагороди можуть бути різними, проте мають бути пов'язаними із фактичним невиконанням службових обов'язків без поважних причин

18 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу представника ОСОБА_1 - адвоката Дмитрієва Руслана Борисовича на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 31 січня 2023 року у справі № 420/6607/22 за позовом ОСОБА_1 до Одеського державного університету внутрішніх справ визнати протиправною бездіяльність відповідача щодо ненарахування і невиплати їй додаткової винагороди відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року №168 та обов'язати відповідача здійснити нарахування і виплату їй окреслену додаткової винагороди.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Підполковник поліції ОСОБА_1 працювала в Одеському державному університеті внутрішніх справ на посаді професора кафедри адміністративного права та адміністративного процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності.

Наказом Одеського державного університету внутрішніх справ від 9 березня 2022 року ОСОБА_1 була направлена з 10 березня 2022 року в оперативне розпорядження начальника Головного управління Національної поліції в Одеській області для участі в забезпеченні публічної безпеки і порядку на території міста Одеса та Одеської області на час дії воєнного стану в Україні.

Згідно зі списком працівників Одеського державного університету внутрішніх справ, підполковник поліції ОСОБА_1 направлена до відділу поліції №3 Одеського районного управління поліції №1 Головного управління Національної поліції в Одеській області.

У листі від 23 березня 2022 року начальник Головного управління Національної поліції повідомив ректору університету, що підполковник поліції ОСОБА_1 без поважних причин не приступила до виконання службових обов'язків, на підставі чого порушив клопотання стосовно вжиття відповідних заходів реагування та подальшого інформування керівництва Головного управління.

ОСОБА_1 наголошує на тому, що не приступила до виконання службових обов'язків, оскільки не була забезпечена засобами індивідуального захисту та спецзасобами, вогнепальною зброєю з нормами належності.

Наказом Одеського державного університету внутрішніх справ від 11 травня 2022 року №124 о/с, ОСОБА_1 з 24 березня 2022 року звільнено із займаної посади та направлено в розпорядження Національної поліції України.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено.

Апеляційний адміністративний суд постановою скасував рішення суду першої інстанції; ухвалив нове рішення - про відмову у задоволенні позовних вимог.

Верховний Суд відмовив у задоволенні касаційної скарги та залишив в силі постанову суду апеляційної інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

У цій справі перед Верховним Судом стояло завдання уявити положення пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року №168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» у контексті їхнього застосування до поліцейського, який без поважних причин не приступив до виконання службових обов'язків і не виконував завдань поліцейської служби, та на цій основі відповісти на питання чи має право позивачка на додаткову винагороду у розмірі: 30000,00 грн за період з 24 лютого 2022 року до 23 березня 2022 року.

Системний і цільовий способи тлумачення пункту 1 Постанови №168 у його взаємозв'язку з нормами статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» і приписами Указів Президента України від 24 лютого 2022 року №64 «Про введення воєнного стану в Україні» та №69 «Про загальну мобілізацію» дає підстави для висновку, що додаткова винагорода є видом грошового забезпечення поліцейського, яке виплачується йому за період проходження служби під час дії воєнного стану. Ця винагорода має тимчасовий характер, а її виплата зумовлена виконанням службових обов'язків в обставинах військової агресії Російської Федерації проти України. Тому статус поліцейського сам по собі автоматично не забезпечує особі права на отримання додаткової винагороди.

Обставини, які унеможливають нарахування й виплати поліцейському зазначеної винагороди можуть бути різними, проте мають бути пов'язаними із фактичним невиконанням службових обов'язків без поважних причин.

Застосувавши наведені висновки до указаних обставин справи, Верховний Суд констатував, що оскільки позивачка є поліцейською, яка не приступила до виконання службових обов'язків і була відсутня на службі, то в означений період вона не набула права на отримання додаткової винагороди, передбаченої пунктом 1 Постанови №168.

З огляду на ці обставини й міркування, Суд вважає, що оскаржувана пасивна поведінка відповідача є правомірною.

З урахуванням наведеного Суд дійшов висновку, що у справі ОСОБА_1 суд апеляційної інстанції правильно розтлумачив норми пункту 1 Постанови №168 та зробив обґрунтований і правильний по суті висновок про відсутність підстав для задоволення позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 вересня 2023 року у справі № 420/6607/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113535723>

4.2. Про умови реалізації держслужбовцем категорії «А» права на отримання шести посадових окладів у разі припинення проходження державної служби за ініціативою суб'єкта призначення

З аналізу частин п'ятої та шостої статті 87-1 Закону №889-VIII випливає, що підставою для звільнення державного службовця з державної служби та виплати шести посадових окладів за останньою посадою є «не пропонування переведення відповідно до частини четвертої статті 87-1 Закону №889-VIII» або ж відмова державного службовця від трьох пропозицій вакантних посад.

Механізм повідомлення державного службовця про вакантні посади закріплений у пункті 7 Порядку №27-20.

Зі змісту пункту 7 Порядку №27-20 випливає, що пропозиція вакантних посад надається службою управління персоналом державного органу, в якому працює особа.

Про згоду або відмову обійняти запропоновану посаду державний службовець повідомляє відповідний державний орган у триденний строк, до якого не зараховуються дні, коли державний службовець фактично не працював з поважних причин (тимчасової непрацездатності, відрадження, перебування у відпустці тощо).

Водночас, з огляду на положення частини другої, четвертої статті 87-1 Закону №889-VIII, якою обмежено строк пропозиції посад строком перебування поза штатом державного службовця, звільненого з посади відповідно до частини першої статті 87-1 Закону №889-VIII, згоду обійняти одну із запропонованих посад державний службовець може надати не пізніше дня закінчення граничних строків перебування поза штатом. Тимчасова непрацездатність не є підставою для продовження граничних строків перебування поза штатом

26 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 16.09.2020 та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 20.01.2021 у справі № 640/9954/20 за позовом ОСОБА_1 до Державної аудиторської служби України про визнання наказу протиправним в частині, зобов'язання відповідача викласти пункти 1 та 2 наказу у запропонованій позивачем редакції та стягнути моральну шкоду.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Розпорядженням КМУ 29.09.2019 №867-р ОСОБА_1 звільнено з посади голови Державної аудиторської служби України відповідно до частини першої статті 87-1 Закону України «Про державну службу».

Наказом Держаудитслужби від 02.10.2019 № 512-о ОСОБА_1 відповідно до частини першої статті 87-1 Закону України «Про державну службу» зараховано за штат Держаудитслужби.

Листом НАДС від 23.03.2020 №09-16/164-2020 позивачці надано 3 пропозиції вакантних посад та листами Держаудитслужби від 23.03.2020 та 24.03.2020 запрошено позивача для ознайомлення з відповідними пропозиціями для надання згоди/відмови зайняти одну з запропонованих вакантних посад.

ОСОБА_1 повідомила Держаудитслужбу листом, що перебуває на лікуванні та не має можливості прибути до Держаудитслужби для ознайомлення з пропозиціями вакантних посад.

Згодом Держаудитслужба ще раз надіслала ОСОБА_1 три пропозиції вакантних посад НАДС з проханням повідомити Держаудитслужбу про прийняте рішення до 31.03.2020.

Наказом Держаудитслужби від 01.04.2020 №114-о вирішено припинити державну службу ОСОБА_1 відповідно до статті 87-1 Закону України «Про державну службу»; вирішено виплатити ОСОБА_1 грошову компенсацію за 1 невикористаний день щорічної основної відпустки за період роботи з 02.10.2019 по 01.04.2020.

Не погоджуючись з наказом в частині невиплати вихідної допомоги, заробітної плати за період з жовтня 2019 року по січень 2020 року; позивачка звернулася до суду.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд відмовив у задоволенні касаційної скарги та залишив в силі рішення судів попередніх інстанцій.

ОЦІНКА СУДУ

З аналізу частин п'ятої та шостої статті 87-1 Закону №889-VIII випливає, що підставою для звільнення державного службовця з державної служби та виплати шести посадових окладів за останньою посадою є «не пропонування переведення відповідно до частини четвертої статті 87-1 Закону №889-VIII» або ж відмова державного службовця від трьох пропозицій вакантних посад.

Механізм повідомлення державного службовця про вакантні посади закріплений у пункті 7 Порядку надання пропозицій щодо зайняття вакантної посади

державної служби державним службовцям, звільненим з посади державної служби категорії «А» відповідно до статті 87-1 Закону України «Про державну службу» (далі - Порядок №27-20).

Зі змісту пункту 7 Порядку №27-20 випливає, що пропозиція вакантних посад надається службою управління персоналом державного органу, в якому працює особа.

Про згоду або відмову обійняти запропоновану посаду державний службовець повідомляє відповідний державний орган у триденний строк, до якого не зараховуються дні, коли державний службовець фактично не працював з поважних причин (тимчасової непрацездатності, відрядження, перебування у відпустці тощо).

Водночас, з огляду на положення частини другої, четвертої статті 87-1 Закону №889-VIII, якою обмежено строк пропозиції посад строком перебування поза штатом державного службовця, звільненого з посади відповідно до частини першої статті 87-1 Закону №889-VIII, згоду обійняти одну із запропонованих посад державний службовець може надати не пізніше дня закінчення граничних строків перебування поза штатом. Тимчасова непрацездатність не є підставою для продовження граничних строків перебування поза штатом.

Як установили суди попередніх інстанцій, до закінчення граничного строку перебування поза штатом, встановленого частиною другою статті 87-1 Закону №889-VIII, позивачка згоди обійняти одну із запропонованих посад не надала.

З урахуванням викладеного Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про те, що в спірних правовідносинах у відповідача не було підстав для виплати позивачці вихідної допомоги за правилами, передбаченими частиною п'ятою статті 87-1 Закону №889-VIII.

Аргументи позивачки про те, що спосіб доведення інформації про вакантні посади у спірних правовідносинах не відповідав вимогами Порядку № 1042, адже відомості про електронну пошту чи сторінку у соціальній мережі Facebook не були внесені до її особової справи державного службовця, Суд відхилив з огляду на те, що особова справа містила особистий номер телефону позивачки, на який із застосуванням додатка Viber були надіслані як запрошення для ознайомлення з пропозиціями так і самі пропозиції вакантних посад.

Щодо аргументів скаржниці про невиплату їй заробітної плати за період з жовтня 2019 року по січень 2020 року, Суд зазначає таке.

Зі змісту пункту 3 Умов випливає, що державним службовцям категорії "А", зарахованим за штат державного органу, які звільняються, нарахування заробітної плати проводиться у місяці звільнення за фактично відпрацьований час.

Відповідно до пункту 7 розділу III Типових правил внутрішнього службового розпорядку, затверджених наказом НАДС від 03.03.2016 № 50, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.03.2016 за №457/28587, організація обліку робочого часу державних службовців у державному органі покладається на керівників структурних підрозділів цього державного органу. Облік робочого часу ведеться у кожному структурному підрозділі відповідальною особою, на яку покладено такі

функції, та подається до служби управління персоналом державного органу у формі таблиця обліку робочого часу.

Як встановлено судами попередніх інстанцій, на підставі даних табелів обліку робочого часу (з урахуванням уточнень) і показань свідків, у періоді з жовтня 2019 року по січень 2020 року позивачка не перебувала в адміністративній будівлі Держаудитслужби та не виконувала будь-яких доручень.

З урахуванням викладеного, суди попередніх інстанцій дійшли правильних висновків про відсутність підстав для виплати позивачці заробітної плати за період з жовтня 2019 року по січень 2020 року.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 вересня 2023 року у справі № 640/9954/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113738658>

4.3. Про межі дії Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» за ознакою територіальності здійснення перевезень небезпечних вантажів

Дія Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» не поширюється на перевезення небезпечних вантажів на територіях підприємств, установ та організацій, де ці вантажі виготовляються або утворюються, використовуються або захованяються, та інші передбачені законом випадки.

28 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Держаної служби України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпека) на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 06 вересня 2021 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 31 травня 2022 року у справі № 160/9091/21 за позовом Публічного акціонерного товариства «АрселорМіттал Кривий Ріг» до Укртрансбезпеки про визнання протиправними і скасування пункту припису.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У період з 05 квітня 2021 року по 16 квітня 2021 року посадовими особами Укртрансбезпеки здійснено плановий захід державного нагляду (контролю) щодо додержання ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» вимог законодавства, норм і стандартів у сфері залізничного транспорту, за результатами якого було складено акт від 16 квітня 2021 року та припис від 19 квітня 2021 року.

У пункті 86 Припису вказано про порушення пункту 24 частини першої статті 7 Закону №222-VIII, яке полягає у одержанні, відправленні небезпечних вантажів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за відсутності ліцензії на право провадження господарської діяльності з перевезення небезпечних вантажів та небезпечних відходів залізничним транспортом. Термін усунення порушення або недоліку - негайно.

Не погоджуючись з пунктом 86 спірного припису, позивач звернувся до суду з вказаним позовом.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, позовні вимоги задоволено.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове, яким відмовив у задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

З метою забезпечення захисту та безпеки прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища, державою запроваджено ліцензування як засіб регулювання провадження видів господарської діяльності.

Із аналізу Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (Закон №222-VIII) вбачається, що в основу державної політики у сфері ліцензування покладено принцип пріоритетності захисту прав, законних інтересів, життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища, захисту обмежених ресурсів держави та забезпечення безпеки держави.

Також Законом №222-VIII визначено, що суб'єкт господарювання, який має на меті провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, повинен отримати ліцензію.

Перевезення небезпечних вантажів та небезпечних відходів, зокрема, залізничним транспортом, відповідно до пункту 24 частини першої статті 7 Закону №222-VIII, підлягає ліцензуванню.

Однак, визначено, що дія Закону України №1644-III «Про перевезення небезпечних вантажів» не поширюється на перевезення небезпечних вантажів на територіях підприємств, установ та організацій, де ці вантажі виготовляються або утворюються, використовуються або захороняються, та інші передбачені законом випадки.

Під час спірної планової перевірки Укртрансбезпека виявила провадження позивачем своєї господарської діяльності із одержанням та відправленням небезпечних вантажів.

З матеріалів справи вбачається, що перевезення небезпечних вантажів здійснюється позивачем не лише на території підприємства, а й поза його межами (підтверджено переміщення небезпечного вантажу за межами підприємства здійснюється власними силами позивача до станції УЗ 467201, а вже від цієї станції відправлення - перевізником УЗ 0022).

За таких обставин, Верховний Суд дійшов висновку, що ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» здійснює перевезення небезпечних вантажів в розумінні Закону №1644-III.

При цьому Верховний Суд зауважив, що що спірним приписом позивача зобов'язано не отримати ліцензію на здійснення господарської діяльності, а усунути порушення пункту 24 частини першої статті 7 Закону №222-VIII, виявлені під час перевірки. Відповідно до вимог вказаної правової норми отримання ліцензії необхідно лише у разі здійснення, зокрема, перевезення небезпечних вантажів залізничним транспортом. У зв'язку з цим, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» може

як отримати вказану ліцензію та продовжувати здійснення господарської діяльності, так і припинити таку діяльність.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 вересня 2023 року у справі № 160/9091/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113802520>

4.4. Про поширення гарантій незалежності прокурора на військовослужбовця, який відряджений до органів прокуратури

Законодавчо встановлений порядок проходження військової служби не впливає на гарантії незалежності прокурора, що спростовує доводи скаржника про те, що право Міністра оборони України щодо відкликання особи з посади начальника відділу роботи з кадрами Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України не узгоджується з вимогами Закону №1697-VII в частині дотримання гарантій незалежності прокурора

28 вересня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 16 листопада 2021 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 13 вересня 2022 року у справі № 640/21215/19 за позовом ОСОБА_1 до Офісу Генерального прокурора, Державної казначейської служби України, Міністерства юстиції України, за участі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору на стороні відповідача Міністерство оборони України, про визнання протиправними дій, зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ОСОБА_1 прийнято на військову службу за контрактом та наказом Міністра оборони України від 26.01.2015 №43 був відряджений до Генеральної прокуратури України.

Станом на час виникнення спірних правовідносин полковник юстиції ОСОБА_1 проходив військову службу на посаді начальника відділу роботи з

25.09.2019 Міністерство оборони України (Міністр оборони України Андрій Загороднюк) склав лист № 220/4809 Генеральному прокурору України ОСОБА_3, в якому зазначив, що у зв'язку із службовою необхідністю та відповідно до пункту 154 Положення № 1153/2008, відкликаються до Міністерства оборони України, зокрема, полковник юстиції ОСОБА_1, якого відряджено до Генеральної прокуратури України із залишенням на військовій службі. Також висловлено прохання направити встановленим порядком ОСОБА_1 у розпорядження Міністерства оборони України для подальшого проходження військової служби.

Наказом Генерального прокурора від 27.09.2019 полковника юстиції ОСОБА_1 звільнено із займаної посади, виключено зі списків особового складу Генеральної прокуратури України та направлено у розпорядження Міністерства оборони України

для вирішення питання щодо подальшого проходження військової служби з 30.09.2019.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено частково.

Апеляційний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нове, яким у задоволенні позову відмовив.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Військовослужбовці військової прокуратури у своїй діяльності керуються Законом України "Про прокуратуру" і проходять військову службу відповідно до Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" та інших законодавчих актів України, якими встановлено правові та соціальні гарантії, пенсійне, медичне та інші види забезпечення, передбачені законодавством для осіб офіцерського складу Збройних Сил України.

Таким чином, на військовослужбовців на посадах прокурорів військових прокуратур поширювалися положення Закону № 1697-VII (до змін внесених Законом № 113-IX). Водночас призначення, звільнення та вирішення інших питань, пов'язаних з проходженнями ними військової служби, у тому числі стосовно соціальних гарантій, пенсійного, медичного забезпечення здійснювалося відповідно до вимог Закону № 2232-XII та інших законодавчих актів України, які передбачають такі гарантії й види забезпечення для осіб офіцерського складу Збройних Сил України.

Порядок проходження громадянами України (далі - громадяни) військової служби у Збройних Силах України та регулюються питання, пов'язані з проходженням такої служби під час виконання громадянами військового обов'язку в запасі визначається Положенням № 1153/2008.

Аналіз положень наведеного пункту 154 Положення № 1153/2008 свідчить про регулювання ним двох можливих випадків припинення відрядження військовослужбовця до державного органу, підприємства, установи, організації, державного та комунального навчального закладу, а саме: 1) з ініціативи керівника державного органу, підприємства установи, організації, державного та комунального навчального закладу - шляхом звільнення за погодженням із Міністерством оборони України; 2) з ініціативи Міністра оборони України - шляхом відкликання з подальшим звільненням військовослужбовця.

Таким чином, з відкликанням МО України відрядженого до Генеральної прокуратури військовослужбовця, проходження військової служби на відповідній посаді припиняється, що має наслідком звільнення із займаної посади та направлення в розпорядження МО України.

При цьому, право відкликання з державного органу військовослужбовця є дискреційними повноваженнями Міністра оборони України.

Крім того, Положенням № 1153/2008 не передбачено збереження за відкликаними з державних органів відрядженими військовослужбовцями збереження посад на час їх перебування у розпорядженні МО України та вирішення питання щодо подальшого проходження військової служби.

Так, відкликані військовослужбовці можуть бути призначені на інші посади в державних органах, підприємствах, установах, організаціях, державному та комунальному навчальних закладах за відповідних умов, визначених абзацем сьомим пункту 154 Положення № 1153/2008.

Особливістю правового становища позивача є те, що у військовій прокуратурі позивач проходив саме військову службу (за контрактом) і це було визначальною (необхідною) умовою для його призначення на цю посаду.

На підставі листа Міністерства оборони України від 24.09.2019 №220/4791 Генеральний прокурор, керуючись пунктом 154 Положення №1153/2008, видав оскаржуваний наказ про звільнення позивача із займаної посади, виключення його зі списків особового складу Генеральної прокуратури та направлення в розпорядження МО України.

Таким чином, суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку, що у цьому випадку до спірних правовідносин підлягає застосуванню саме пункт 154 Положення №1153/2008.

Варто зазначити, що законодавчо встановлений порядок проходження військової служби не впливає на гарантії незалежності прокурора, що спростовує доводи скаржника про те, що право Міністра оборони України щодо відкликання ОСОБА_1 з посади начальника відділу роботи з кадрами Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України не узгоджується з вимогами Закону №1697-VII в частині дотримання гарантій незалежності прокурора.

Також, Верховний Суд погодився із висновком суду апеляційної інстанції, що вирішення питання проходження військової служби, у тому числі щодо військовослужбовців, відряджених до державних органів належить саме до повноважень Міністра оборони України, натомість особами, які в установленому Законом № 1697-VII порядку приймають рішення про звільнення прокурора з посади, є, зокрема Генеральний прокурор - щодо прокурорів Генеральної прокуратури України (частина друга статті 51 Закону №1697-VII, в редакції, яка діяла до набрання чинності Законом № 113-IX).

Оскаржуваним наказом позивача звільнено із займаної посади в Головній військовій прокуратурі Генеральної прокуратури України.

Ураховуючи, що до початку створення Офісу Генерального прокурора його повноваження здійснювала Генеральна прокуратура України, оскаржуваний наказ відповідає вимогам законодавства та є таким, що прийнятий Генеральним прокурором в межах своїх повноважень. Своєю чергою виключення позивача зі списків особового складу Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України, фактично означає його звільнення з посади начальника відділу роботи з кадрами Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 вересня 2023 року у справі № 640/21215/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113802378>

V. Процесуальні питання

5.1. Про відсутність у Департаменту архітектури та містобудування міської ради права на звернення до суду з позовом щодо скасування рішення Державної архітектурно-будівельної інспекції України про скасування дії будівельного паспорта забудови земельної ділянки, виданого особі

Департамент архітектури та містобудування міської ради, якому держава в особі Державної архітектурно-будівельної інспекції України (ДАБІ України) делегувала повноваження центрального органу виконавчої влади щодо реалізації державної політики з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду у галузі будівництва, зокрема щодо надання (отримання, реєстрації) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, не наділений повноваженнями на звернення до суду з позовом щодо скасування рішення ДАБІ України про скасування дії будівельного паспорта забудови земельної ділянки, виданого ним особі (замовнику будівництва) на виконання таких повноважень. Спір між цими суб'єктами не є компетенційним, а відтак спірне рішення не може бути перевірено адміністративним судом на відповідність критеріям статті 2 КАС України.

19 вересня 2023 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу головного інспектора будівельного нагляду відділу нагляду за діяльністю уповноважених органів з питань архітектури та містобудування управління Державної архітектурно-будівельної інспекції у Черкаській області (далі – відповідач, Головний інспектор відділу) та Державної архітектурно-будівельної інспекції України (далі – відповідач, ДАБІ України) на постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 12.09.2018 у справі № 823/1090/18 за позовом Департаменту архітектури та містобудування Черкаської міської ради (далі – позивач, Департамент) про скасування рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У березні 2018 року Департамент звернувся до суду з позовом до Головного інспектора відділу про скасування рішення від 1 грудня 2017 року № 1289, яким було скасовано дію будівельного паспорта забудови земельної ділянки від 28 жовтня 2015 року № 955-бп, виданого за заявою фізичної особи.

У цій справі потребувало вирішення ключове питання про наявність у Департаменту, якому держава делегувала повноваження центрального органу виконавчої влади щодо реалізації державної політики з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (ДАБІ України) у галузі будівництва, зокрема щодо надання (отримання, реєстрації) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, повноважень щодо можливості оскарження до суду рішення ДАБІ України.

Черкаський окружний адміністративний суд рішенням від 6 червня 2018 року відмовив у задоволенні позову. Суд виходив з того, що будівельний паспорт видано не в межах дії Порядку видачі будівельного паспорта забудови земельної ділянки,

затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва житлово-комунального господарства України від 5 липня 2011 року № 103 (далі – Порядок №103), а також він не відповідає положенням Плану зонування території, затвердженому рішенням Черкаської міської ради від 4 грудня 2014 року № 2-513 (далі – План зонування) та Генеральному плану, затвердженому рішенням Черкаської міської ради від 29 грудня 2011 року № 3-505 (далі – Генеральний план).

Київський апеляційний адміністративний суду постановою від 12 вересня 2018 року скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив нове рішення про задоволення позовних вимог, зазначивши, що наміри забудови не порушують Плану зонування в частині поверховості забудови та не виходять за межі його території, не порушують дорожню та комунікаційну мережу, відповідають Генеральному плану та проектній документації.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 06.06.2018 та постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 12.09.2018 скасував, провадження у справі заклав.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зауважив, що розгляду цієї справи по суті спору передують вирішення ключового питання про право на звернення до суду та, відповідно, можливість розгляду в порядку адміністративного судочинства позову Департаменту про визнання протиправним та скасування рішення ДАБІ України про скасування дії будівельного паспорту, виданого фізичній особі.

Колегія суддів виходила з того, що в силу вимог статті 31 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» позивач у цій справі як виконавчий орган Черкаської міської ради наділений делегованими ДАБІ України повноваженнями у галузі будівництва, зокрема щодо надання (отримання, реєстрація) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів у випадках та відповідно до вимог, встановлених Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності».

При цьому жодним нормативно-правим актом у сфері містобудування не передбачено повноваження виконавчого органу сільської, селищної, міської ради з питань реалізації державної політики у сфері містобудування та архітектури на території відповідного населеного пункту як об'єкта нагляду на оскарження в судовому порядку рішень, прийнятих центральним органом виконавчої влади виконавчої влади, який реалізовує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (ДАБІ України) як суб'єктом нагляду відповідно до визначених законодавством повноважень за результатами державного архітектурно-будівельного нагляду.

У цій справі Департамент як об'єкт нагляду оскаржує рішення ДАБІ України як суб'єкта нагляду, яке не стосується інтересів та не порушує прав Департаменту, а має безпосередній вплив лише на особу, якій видавався позивачем будівельний паспорт на виконання делегованих йому повноважень. Відтак, право на оскарження такого

рішення суб'єкта владних повноважень надано особі, щодо якої його прийнято або прав, свобод та інтересів якої воно безпосередньо стосується.

Судова палата дійшла висновку, що спір між двома суб'єктами владних повноважень, що здійснюють управління у сфері містобудівної діяльності, один з яких є одночасно й об'єктом державного архітектурно-будівельного нагляду, не є компетенційним, та оскільки у спірних правовідносинах Департамент, якому держава делегувала повноваження центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (ДАБІ України) у галузі будівництва, зокрема щодо надання (отримання, реєстрації) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, чинним законодавством не наділений повноваженнями на звернення до суду з позовом про скасування рішення ДАБІ України про скасування дії будівельного паспорта забудови земельної ділянки, раніше виданого іншій особі (замовнику будівництва) цим об'єктом нагляду на виконання делегованих публічно – владних повноважень, таке рішення не може бути перевірено адміністративним судом на відповідність критеріям, визначеним у статті 19 Конституції України та статті 2 КАС України за зверненням до суду цього об'єкта нагляду.

З огляду на зазначене Верховний Суд вказав на наявність підстав для скасування рішень судів першої та апеляційної інстанцій із закриттям провадження у справі, оскільки суд, який розглянув справу, не віднесено до його юрисдикції, не може вважатися «судом, встановленим законом» у розумінні частини першої статті 6 Конвенції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 вересня 2023 року у справі № 823/1090/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113604964>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень 2023 року / Упоряд.: відділ аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду управління аналітичної допомоги касаційним судам та Великій Палаті Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду; відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. Київ, 2023. – 35 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua